ብኣብርሃም ጳውሎስ

Dr. Abraham Paulos
Mönchebergstr. 48A
34125 Kassel
Germany

ሰረት ታሪኽ

ክቡራንን ክቡራትን ተኻታተልቲ ስነ-ጽሑፋት፡ ብቐዳምነት ምውቕ ሰላምታይ ይብጻሕኩም።ቀጺለ ድማ ምስ'ዛ "ሰረት ታሪኽ ጥንታዊት ምድረ ባሕረጋስ ኤርትራ" ትብል መጽሓፈይ ከላልየኩም ይደሊ።ሰረት ታሪኽ መጽሓፈይ ካብ ቅ.ል.ክ. ክሳብ 1960 ዓ.ም.ፈ. ዝተፈላለየ ታሪኻዊ ጉዕዞታት ደቂ ሰባት ዝሓቖፈት ኢ.ያ።ሰረት ታሪኽ ጥንታዊት ምድረ ባሕረጋስ ኤርትራ 34 ምዕራፋት ዘለዋን ምስ ስእልታት ክሳብ 690 ገጽ ዚሓዘትን መጽሓፍ ኢ.ያ።እምበኣረይ ሰረት ታሪኽ ጥንታዊት ምድረ ባሕረጋስ ኤርትራ ኣብቲ ታሪኻዊ በዓል ኤርትራ ኣብ ካስል ካብ ዕለት 27 ሓምለ ክሳብ 01 ነሃሰ 2010 ናይ መበል 25 ዓመት ኢዮቤል ዝብዕል ዘሎ ክትሸየጥ ምዃና ክሕብር ይፈቱ።ኣርእስታት ውሽጣዊ ምጽሓፈይ ኣብ ሰለስተ ክፋል ሰሪዐ በብዕለቱ ከሕልፍ ኢየ።ንዝኾነ ሕቶ ይኹን ወይ ውን ንመጽሓፈይ ሰረት ታሪኽ ክትገዝእዋ ምስእትደልዩ ድማ በዚ ዝስዕብ ኢሜይል ክትራኸቡኒ ትኽእሉ። elfabarham@gmx.de

ምስ ሰናይ ትምኒት

ዶ/ር ኣብርሃም ጳውሎስ

ሰረት ታሪኽ

ጥ ን ታ ዊ ት

ምድረ ባሕረጋስ

ኤ ር ት ራ

ብዶ/ር. ኣብርሃም ጳውሎስ

ዝተደርሰ 1ይ ሕታም

ካስል/ጀርመን 2010 ዓ.ም.ፈ.

መሰል ደራሲ ዝተሓለወ ኢዩ።
All rights reserved.
No part of this publication my be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means or electronic, mechanical, photocopying, recording otherwise without the prior written permission of the publisher.

ትሕዝቶ መጽሓፍ **ገጽ**

*. ኣርእስቲ ጽሑፍ......................................l
*. ከብሒ መጻሕፍተይ.................................II
*. ሓጺር መልእኽቲ Vll
1 ምስጋና...1
2 መቕድም...2
3 መተሓሳሰቢ..8

1ይ ምዕራፍ

4. ፍጥረተ ሰብ...9
5. ደቂ ሰባት ድሕሪ ማይ-ኣይሂ.......................10
6. ካምን ዘርኡን..12
7. ኦሪታዊ ቋንቋ ዓሌታት..............................16

2ይ ምዕራፍ

8. ህዝብታት ሰምየን/ምብራቓውን ኣፍሪቃ......23
9. ጴጥን/ፋጥን/ ጴጢኤላውያን.......................25
10. ፈርያናውያን..31
11. ኪሎ ጳጥራ...39

3ይ ምዕራፍ

12. ቢለሚ...41
13. መሮወ/ነፓታ (ናባታ) 45
14. ንግስነት ኑብያውያን................................50
15. ንግስነት ዳሞት..52
16. ሳባውያን...54

4ይ ምዕራፍ

17. ዓቕ-ሲም (ኣኹስም) 59
18. ዋሕዚ ዓሌታት ንዓቕ-ሲም (ኣኹሱም).....67
19. ኣባ ፍሬሚናጦስን ክርስትናን....................70
20. ምስፍሕፋሕ ንግስነት ዓቕ-ሲም...............75
21. ምኽሃም ንግስነት ኣኹሱም......................81

5ይ ምዕራፍ

22. ኢትዮጵያ (ኵሽ)....................................84
23 ምፍጣር ሕብረተ-ሰብ ሓበሻ.....................91
24. ነጋዳት ደቡብ ዓረብ...............................97

6ይ ምዕራፍ

25. ንጉስ ሰሎሞን.......................................102
26. ንግስቲ ኣዴብ.....................................106
27. ቀዳማዊ ምኒሊክ ዘይነበረ ነበረ...............115
28. ሰብ ሳባ (ሴባ).....................................116

7ይ ምዕራፍ

29. ንግስቲ ጕዲት (ዮዲት) 121
30. ንግስነት ዛጕ “ዳጕ”..............................125

8ይ ምዕራፍ

31. ምድረ ባሕረ ጋስ ኤርትራ......................133
32. ታሪኻዊ ኣመጻጽእ ህዝቢ ኤርትራ...........139
33. ኣብ ኤርትራ ዝርከባ ነገዳትን/ዓሌታትን...143

9ይ ምዕራፍ

34. ኣግኣዚያን “ግእዝ”.................................177
35. ኣገው ቋንቋ..184

10ይ ምዕራፍ

36. ዓሌታት ብጃ...204
37. ንግስነት ብጃ...209
38. ወረራታት ባዕዳውያን ገዛእቲ..................212

መበል 11 ምዕራፍ

39. ምእታዉ ኢስላም ኣብ ዓዲ-ሓበሻ 216
40. ዅናት ሱልጣናትን ነገስታት ኣብስንያን...219
41. ኣሕመድ ሼል ኢብራሂም ግራኝ.............229

መበል 12 ምዕራፍ

42. ባሕረጋስ ይስሃቕ...................................238
43. ኣብርሃም/ኢብራሂም ሃኒባል 247
44. ጥንታዊት ድኾኖ..................................255
45. ናዱባት ባጽዕን ሕርጊጎን (ድኾኖ)..........258
46. ቨርነር ሙሲንጀር (ዎርኔር ሙሲንጀር)..270

<u>መበል 13 ምዕራፍ</u>

47. ፍልመ ም/ዶባት ኤርትራን ትግራይን....272
48. ሃጸይ ቴድሮስ.......................................279
49. ሲም (ሹም) ሃኪን ወዲ መዲን...............285

<u>መበል 14 ምዕራፍ</u>

50. ሃጸይ ዮሃንስ..290
51. ራእሲ ወልደሚካኤል ሰሎሞን...............298
52. ራእሲ ኣሉላ ወዲ ቁቢ...........................312

<u>መበል 15 ምዕራፍ</u>

53. ሃጸይ ምነሊክ 317
54. ሼኽ ኣረይ..324
55. ንጉሰ እልፉ...328

<u>መበል 16 ምዕራፍ</u>

56. ምጥራዝ ግብጻዊ ሓይሊ........................334
57. መግዛእቲ ሃጸያውያን ኣብ ኣፍሪቃ........338
58. ፖሮፌሶር ጁሰፐ ሳፐቶ.........................342

መበል 17 ምዕራፍ

59. ሃጸይ ምነሊክን ጣልያንን ኣብ ውዑላት.347
60. ምእታው ጣልያን ኣብ ኤርትራ...........358
61. መግዛእቲ ጣልያን ኣብ ኤርትራ...........367

መበል 18 ምዕራፍ

62. ዓሊ ኑር..367
63. ደጃዝማች ክፍለ ኢዩሱስ ወዲ ጎፋር.....372
64. ደግያት ባህታ ሓጐስ (ኣባ ጥመር) 375
65. ደግያት ሓደገምበስ ወዲ-ጕልወት.........383

መበል 19 ምዕራፍ

66. ኬንቲባ በራኺ.....................................392
67. ሓጎስ ወዲ ዓብደል...............................394
68. ድግያት ኣበራ ሃይሉ............................396
69. ኣይተ ዘገርጊስ ወዲ ጊላገርጊስ..............400

መበል 20 ምዕራፍ

70. ንቤት ማእሰርቲ ናኹራ ዝሰዓሩ..ጀጋኑ.404
71. ውግእ ወረርትን ሳሆን.........................408
72. ሓርበኛ ሼኽ ኣቡበከር ኣሕመድ...........410
73. ሓርበኛ መሓመድ ኑሪ.........................416

<u>መበል 21 ምዕራፍ</u>

74. ሃጸያዊት ጣልያን ኣብ ምግባት መሬት...418
75. ምድሃኽን ምዕስካር ኤርትራውያንን........422
76. ብላታን ጌታን ሎሬንሶ ታእዛዝ...............431

<u>መበል 22 ምዕራፍ</u>

77. ኣበቶ (ልጅ) ኢያሱ ንጉስ ሚካኤል.........434
78. ተፈሪ መኮንን (ሃይለ ስላሴ)....................442

<u>መበል 23 ምዕራፍ</u>

79. ወረራ ጣልያን ንኢትዮጵያ.....................453
80. ታሪኻዊ መስዋእቲ ጀጋኑ ደቂ ኤርትራ...469

<u>መበል 24 ምዕራፍ</u>

81. ካልኣይ ውግእ ዓለም.............................472
82. መግዛእቲ ጥልያን ብእንግሊዝ ይትካእ....483

መበል 25 ምዕራፍ

83. ምምስራት ማሕበር ፍቕሪ ሃገር..............487
84. ምምቃል ኤርትራ.................................492
85. ስልኳ ኢትዮጵያ ናብ ኤርትራ................496

መበል 26 ምዕራፍ

86. ጕዳይ ኤርትራ ኣብ ዋዕላ ፓሪስ.............502
87. ሓርበኛታት ኤርትራ..............................505
88. ማሕላ ሓርበኛታት ኤርትራ....................507
89. ዋዕላ ቤት ገርጊስ..................................508

መበል 27 ምዕራፍ

90. መርማሪ ሽማገለ ናይ ኣርባዕተ ሓያላን...513
91. ምምስራት ፖለቲካውያን ማሕበራት.......520
92. መስዋእቲ ዓብደልቃድር ከቢረ...............529

መበል 28 ምዕራፍ

93. ሳልሳይ መጋብእያ ባይቶ ሕ.ሃ................534
94. ራብዓይ መጋብእያ ባይቶ ሕ.ሃ...............540
95. ምክፍፋል ቀጽሪ ነጻነት..........................547
96. ክርስትያን ኢስላምን ኣናቼትካ 548

መበል 29 ምዕራፍ

97. ምምጻኣ መርማሪት ኮሚሽን ሕ.ሃገራት....561
98. ሓሙሻይ ጉባኤ ሕቡራት መንግስታት......566
99. ውሳኔ 390A/V ናይ ባይቶ ሕ.ሃገራት…....573

መበል 30 ምዕራፍ

100. ጉባኤ ሰላም………………......................578
101. ኤድዋርድ ኣንሶ ማቴየንሶን ምቛ.ባይቶ....581
102. ፌደራላዊ መንግስቲ ኤርትራ...................590

መበል 31 ምዕራፍ

103. ፖለቲካዊ ኵነታት ኣብ ምጅማር ......….599
104. ምጥሓስ ውዕል ፌደረሽን………..............607
105. ደጃች. ተድላ ባይርኡ.............................611

መበል 32 ምዕራፍ

106. መራሕ መንግስቲ ኤርትራ 613
107. ምውራድ ተድላ ባይሩኡ.......................616
108. ፊተውራሪ ኣስፋሃ ወል/ካኤል.................630

መበል 33 ምዕራፍ

109. ካልኣይ ምርጫ ባይቶ ኤርትራ..............635
110. ጀነራል ተድላ ዑቑቢት..........................647
111. ኣድማ ሰራሕተኛታት............................651

መበል 34 ምዕራፍ

112. ስርዓት ሃይለስላሴ..................................659
113. ምጣን-ሃብቲ ኤርትራ...........................663
114. ም. ም.ሓርነት ኤርትራ(ሓረካ) 671